

Takamaan päiväkodin suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta,
kiusaamiselta ja häirinnältä

päivämäärä 25.9.2023

Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Tavoitteena, että lapset oppivat työskentelemään yhdessä ja he saavat tilaisuuden harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Yhteisöjen rakenteiden ja käytäntöjen tulee edistää hyvinvointia ja turvallisuutta

Perusopetuslaki ja perusopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma edellyttävät, että kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi laaditaan yksikkökohtainen suunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatuslaki edellyttävät, että kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Esi- ja perusopetus

Arvoperusta Opetussuunnitelmien perusteissa lähtökohtana on lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus, elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Jokainen lapsi ja nuori on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Opetuksen ja kasvatuksen tulee tukea lasta ja nuorta kasvamaan ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja rohkeasti. Arvoperusta tulee näkyä eri yksiköiden toimintakulttuurissa.

Muutokset, jotka tulivat 1.8.22 voimaan, ovat lyhyesti (OPH)

- Lapsen edun ensisijaisuus. Lapsen edun ensisijaisuus on jatkossa huomioitava esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.
- Lasten ohjaaminen yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa. Lisätty myös tarkennus aikuisen läsnäolosta ja ohjauksesta turvallisuuden varmistamiseksi.
- Opettajan, päiväkodin johtajan ja rehtorin ilmoitusvelvollisuus. Heillä on jatkossa velvollisuus ilmoittaa huoltajalle tai muulle edustajalle epäilystä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen. Ilmoitusvelvollisuus koskee kohteena ollutta ja epäiltyä lasta

Takamaan päiväkodin suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.
Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

1. Mitä kiusaamisella tarkoitetaan
Kiusaamisen muodot: verbaalinen, fyysinen ja psyykkinen. Miten nämä näkyvät arjessa.

Henkilöstön yhteinen näkemys kiusaamisesta:

Kiusaaminen tarkoittaa päiväkodissamme kaikkea verbaalista, fyysistä ja psyykkistä toimintaa, jossa aiheutetaan toiselle ihmiselle mielihapaa tarkoituksella. Vahinkoja tapahtuu kaikille ja opastamme lapsia toimimaan myös vahinkotilanteissa toista kunnioittavasti. Kiusaamistoiminta pyrkii toisen lapsen ärsyttämiseen, vahingoittamiseen tai esimerkiksi ulosjättämiseen. Kiusaamisen muotoja ovat esimerkiksi töniminen, lyöminen, sylkeminen, tavaroiden piilottaminen/varastaminen, pois leikeistä jättäminen, vähättely/mitätöinti, toisen toiminnan tarkoituksellinen häiritseminen, haukkuminen kasvojen tai selän takana sekä esimerkiksi ärsyttämishakuinen ilmeily. Kiusaamiseen puuttuminen on sekä aikuisten että lasten vastuulla. Kuitenkin siten, että aikuisilla on aina ensisijainen vastuu. Lapsia opastetaan kuitenkin rohkaistumaan puuttumaan epäreiluihin tilanteisiin sekä kertomaan niistä aikuiselle, jonka vastuulla on selvittää asia ja sopia jatkotoimenpiteistä.

Mitä tarkoittaa lapsen edun ensisijaisuus?

Kaikkien lasten etu on kiusaamisen ehkäisemisen ja kiusaamistilanteiden käsittelyn ytimessä. On kaikkien lasten etu, että päiväkodissa aikuiset uskaltavat ja osaavat selvittää kiusaamistapaukset tilanteen vaatimalla selkeällä otteella. Aikuisten tulee osoittaa kaikessa toiminnassaan, että päiväkodissamme ei hyväksytä minkäänlaista kiusaamista. Tämä luo turvaa kaikille lapsille ja ennaltaehkäisee myös kiusaamistilanteiden syntyä.

Lasten edunmukaista on myös se, että lapset saavat olla yksikössämme lapsia. Aikuiset ottavat pääasiallisen vastuun kaikesta kiusaamiseen liittyvästä (ennaltaehkäisy ja kiusaamistapausten selvittäminen). Tämä ei aiheuta lapsille tarpeetonta stressiä.

Lapsen edunmukaista on myös se, että koko ryhmää opastetaan toimimaan kaverisuhteissa reilusti sekä mallinnetaan oikeanlaista sosiaalista toimintaa kaikissa tilanteissa (tehtävät, leikki, ulkoilu, juhlat, hakutilanteet tms). Tämä ennaltaehkäisee kiusaamista ja parantaa ryhmähenkeä.

Miten lapsia ohjataan ottamaan vastuuta ryhmän "hyvästä hengestä"?

Lapsia ohjataan toimimaan leikkutilanteissa reilusti ja tästä annetaan paljon positiivista palautetta yksilölle sekä koko ryhmän tasolla. Tarvittaessa konkreettisesti tehdään toimenpiteitä, jotta reilun kaveruuden vaatimus on kaikille selvää. Esimerkiksi, mikäli useammasta ohjauksirytyksestä huolimatta lapsi ei lopeta palikoiden viskomista kavereiden päälle, siirrämme hänet leikistä muualle, jotta toisten turvallisuus säilyy. Näin myös konkretisoidaan, että toisten kunnioittavan kohtelun periaatteet koskevat jokaista ja niiden noudattaminen on turvallisuudelle ja kivoille leikeille välttämätöntä. Autamme joka tilanteessa toimimaan toisia kunnioittavasti, mutta mikäli kiusaamista tai häirintää silti tapahtuu, otamme aikuisina vastuun tilanteen muuttamisesta toisille turvallisiksi niin henkisesti kuin fyysisestikin.

Sanoitamme aktiivisesti yleisellä tasolla, kuinka tärkeää on, että jokainen toimii toisia kunnioittavasti. Sanoitamme myös, minkälaisia ilmiöitä seuraa, mikäli laiminlyömme toisia kunnioittavaa käytöstä. Annamme arjen konkreettisia esimerkkejä, jotta lasten on helppo ymmärtää.

Toiminnassamme järjestämme lapsille erilaisia yhteishenkeä parantavia aktiviteettejä, kuten yhteisiä kivoja tapahtumia (juhlat, teemapäivät) sekä yhteisleikkejä (leikkikaverien vaihtelu, uusia leikki-ideoita ja leikkiympäristöjä). Iloitsemme myös kasvattajina yhdessä lasten kanssa. Osallistumme myös päiväkotiyhteisön tai muiden lähiyhteisöjen toimintaan yhdessä auttaen. Tämä lujittaa lasten osallisuutta sekä toimijuutta osana yhteisöä. Tämä taas luo vastuunkantoa oman ryhmän hyvää toimintaa kohtaan.

Miten huoltajalle ilmoitetaan kiusaamis-, ym tilanteesta?

2. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän käsitteiden käsittely henkilöstön, esioppilaiden ja varhaiskasvatuksen lasten kanssa.

Lapsille kerrotaan edellä mainituista käsitteistä ikätason mukaisesti ja konkreettisin esimerkein. Aiheita käsitellään suunnitelluissa pedagogisissa hetkissä ja arjessa ilmenevissä leikitilanteissa. Henkilöstö puhuu tiimissään auki, mitä meidän ryhmässämme pidetään kiusaamisena ja mikä on ikätasoon kuuluvaa ymmärtämättömyyttä/vahingossa tapahtuvaa. Eri ikäryhmään kuuluvilla lapsilla kiusaaminen saa hieman erilaisia muotoja ja lasten ymmärrys kiusaamisesta on erilaista. Tämän vuoksi ensisijaisesti lapsiryhmien kasvattajatiimeillä on vastuu linjata oman ryhmänsä kiusaamisen muodot ja siihen puuttumisen keinot ikätason mukaisesti. Talon palaverissa tai pedapalaverissa voidaan tarvittaessa vielä keskustella kiusaamisen ehkäisemisen linjoista.

3. Yleistä kiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta.

Kiusaamisen ehkäisy tulisi nähdä osana arjen laadukasta pedagogiikkaa. Kiusaaminen ehkäisy perustuu henkilöstön omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön.

Kiusaamista ehkäiseviä toimenpiteitä, toimintaohjeet kiusaamistilanteiden puuttumiseen, tukitoimet ja toimenpiteet teon tekijän, että sen kohteena olevan osalta:

Kiusaamistilanteita ehkäisee ryhmän selkeät säännöt ja odotukset lasten käytöstä kohtaan (konkretia, sanoittaminen, puuttuminen/ohjaaminen, yhteinen linja aikuisten kesken). Kiusaamista ehkäisee myös ryhmähenkeä parantavat toimintasisällöt, kuten juhlat, teemapäivät ja yhteiset toisten hyväksi järjestettävät auttamisprojektit (tärkeyden tunne omasta vastuusta osana yhteisöä). Aikuisten oma olemus suhteessa kiusaamiseen (vakuuttava, jämässä, välittävä, huolehtiva) sekä puheissa että teoissa on tärkeä osa ennaltaehkäisyä.

Kiusaamistilanteen ilmetessä talomme jokaisella aikuisella on ehdoton velvoittavuus puuttua akuuttiin kiusaamistilanteeseen. Tilanteesta riippuen puuttuminen voi olla sanallinen tilanteen lopettaminen ja tarvittaessa fyysinen rajaaminen siten, että kaikki toimijat ovat turvassa. Kiusaamistilanteessa aikuisella on velvollisuus tämän lisäksi selvittää omatoimisesti, mitä kiusaamistilanteessa on tapahtunut (eri toimijoiden roolit, syyt tilanteen syntymiselle). Selvittämisessä kuullaan kaikkia osapuolia aikuisen johdonmukaisen ja selkeän organisoinnin johdolla.

Kiusaamistilanteen käsittelyyn otetaan mahdollisuuksien mukaan heti tilanteessa tai mahdollisimman pian tilanteen jälkeen myös muut toimijat, kuten ryhmän oma opettaja/aikuisen ja vanhemmat. Sekä kiusatun että kiusaajan huoltajia informoidaan mahdollisimman tarkasti tilanteen tapahtumista sekä siihen johtaneista syistä. Tiedotteessa kerrotaan myös, miten päiväkotimme on ohjeistanut tilanteessa olijoita jatkossa toimimaan ja miten itse valvomme kiusaamisen loppumisen tapahtuvan. Kerromme myös jos mahdollista, mitä muuta voimme jatkossa tehdä, jotta kiusaaminen loppuu.

Jokainen kiusaamistilanne selvitetään siten, että kiusatuksi joutuneelle jää tunne, että päiväkodissa on yhä turvallista ja muihin voi luottaa. Yhtä tärkeää on myös, että kiusaaja on varmasti ymmärtänyt tekojensa vakavuuden ja hänellä on aikuisen ohjeistuksen mukaan mahdollisuus muuttaa toimintaansa jatkossa. Tämä voi vaatia aikuisen tarkempaa ohjausta ja valvontaa sekä ohjaamista konkreettisesti näyttäen toisenlaiseen leikkiin/toimintaan.

Riippuen tilanteesta kiusaaja voi hyvittää tuottamaansa mielipahaa jollakin aikuisen arvioimalla tavalla. Näitä ovat tilanteesta riippuen esimerkiksi rikotun asian korjaaminen, anteeksi pyyntö, silitys, halaus ja auttaminen. Tässä tärkeää on viestittää kiusatulle sekä kiusaajalle, että kiusaaminen toimintana vaatii omien toimien seurauksien hoitamista. Aikuisen on tässä apuna, mutta kiusaaminen ei voi olla asia, jota tapahtuu ja mitään ei tarvitse sitten enää tehdä. Näin toimittaessa asia on lasten välillä sosiaalisella tasolla korjattu ja molemmilla lapsilla on kevyempi mieli rakentaa ystävyyttä uudelleen.

Tarvittaessa otamme kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja kiusaamistilanteiden selvittämiseen mukaan koulukuraattorin, koulupsykologin tai terveydenhoitajan (esioppilaat). Myös perhepalveluiden ja neuvoloiden kanssa voidaan konsultoida tukitoimista.

4. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Toimenpiteet ja puuttumisen keinot:

Päiväkodin jokaisella aikuisella on ehdoton velvollisuus ja vastuu lopettaa väkivalta välittömästi tätä havaittuaan. Puuttumisen keino voi olla sanallinen kehoitus lopettaa tai tarvittaessa myös fyysinen rajaaminen kaikkien yksilöiden turvallisuuden takaamiseksi. Fyysistä rajaamista käytämme harkiten ja vain toisten turvallisuuden ollessa vaarassa sekä tilanteessa, jossa sanallinen ohjaus ei riitä. Kiinnipitotilanteeseen pyrimme tilanteen mukaan ottamaan mukaan vähintään kaksi aikuista, jotta kiinnipidossa olevan lapsen ja aikuisten turvallisuus toteutuu mahdollisimman hyvin. Tilanteessa olevat aikuiset/aikuisen käyttää pienintä tilanteessa tarvittavaa voimaa ja pyrkii rauhoittamaan lasta olemalla itse rauhallinen (rauhallinen hengitys, vähäinen puhe). Kiinnipitotilanteesta luovutaan lapsen rauhoittuessa ja ohjataan lapsi aikuisen valvonnassa rauhalliseen tilaan, jossa juodaan tarvittaessa vettä ja keskustellaan tapahtuneesta. Mikäli lapsi ei tässä kohtaa ole kykenevä asiaa käsittelemään, annetaan lapsen rauhoittua huoneessa hetki (esimerkiksi värittelä, piirrellä, istuskelu, silitys tms.) ja sanotaan lapselle ajankohta, jolloin asia sovitaan. Tärkeää on kuitenkin, että jokainen tilanne viedään päätökseen ja mieluusti sen aikuisen kanssa, joka tilanteessa on alun perin ollut.

Sanallinen väkivaltainen käytös, kuten kohtuuton kiroilu tai seksistinen puhe, on myös päiväkodissamme henkistä väkivaltaa. Näissä tilanteissa menettelemme samoin kuin fyysistä väkivaltaa sisältävissä tilanteissa. Päiväkodissamme huolehdimme myös lasten henkisestä turvallisuudesta.

Ehkäisemme väkivaltaisuuksia ryhmien ja päiväkodin toiminnan suunnittelulla. Järjestämme eteistilanteet ja siirtymätilanteet rauhallisiksi (aikataulut, porrastaminen, oma paikka tms.), pyrimme aikuisten vähäiseen vaihtuvuuteen ja ryhmien kaikessa toiminnassa huomioidaan turvallisuus. Esimerkiksi leikeissä aikuinen on tarvittaessa lähellä aggressiiviseen käyttäytymiseen taipuvaista lasta ja sanoittamalla ennaltaehkäisee konfliktitilanteiden syntymistä sekä toimii tunteiden kanssasäätelijänä. Leikkipaikoista voidaan tehdä tarpeen mukaan myös turvallisempia siirtämällä osa tavaroista kaappeihin lasten ulottumattomiin.

Ryhmän säännöt, joista johdonmukaisesti pidetään kiinni, ennaltaehkäisevät myös konfliktitilanteita ja tunteiden hallitsemattomuutta. Tällöin odotukset käytöstä kohtaan ovat kaikille selvät ja omien tunteiden hallinta helpompaa. Käymme läpi ryhmän toiminnassa sosiaalisia pelisääntöjä ja toisen koskemattomuuden kunnioittamista. Käymme myös läpi lapsille soveltuvia aihesisältöjä yhteisesti ja lopetamme tarvittaessa puheet esimerkiksi päihteistä leikissä. Aikuinen aina selittää, miksi jotkin aiheet ovat lapsiryhmässä toimittaessa kiellettyjä. Näin toimiessa turvaamme lapsuuden myös henkisesti päiväkodissamme, emmekä salli sitä väkivalloin rikkoa puheissakaan. Esimerkkejä lapsiryhmään sopimattomista aihesisällöistä ovat muun muassa päihteiden käyttö (toteamus että kotona joku käyttää joskus alkoholia, on eri asia!), seksuaalisesta kanssakäymisestä aikuisten kielellä puhuminen ja toisten yllyttäminen tähän, halventavat sanavalinnat ja kuolemasta puhuminen ikätasoon liian raa'asti. Keskustelemme tilanteista lasten kanssa, jotta kenellekään ei jää pelottavaa tai uhkaavaa kuvaa.

5. Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Ehkäisevät toimenpiteet ja puuttumisen keinot:

Lapsiryhmissä käsitellään kaikkien oikeutta koskemattomuuteen ja kunnioittavaan puheeseen. Ryhmissä käsitellään niin fyysisen koskemattomuuden periaatteet sekä kehon turva-alueet. Myös esimerkiksi vessassa toimimista käsitellään, jotta kaikilla lapsilla on turvallinen olo toimia intiimitilanteessaan rauhassa. Myös toisen sukupuolta ja kehoa kunnioittavaa puhetta mallinnetaan. Ohjaamme lapsia myös arvostamaan omaa kehoaan ja itseään toimijana, joka ennaltaehkäisee tyytymättömyyden purkamista toisiin lapsiin.

Leikeissä mallinamme oikeanlaista voimankäyttöä ja tapaa koskea kaveriin. Emme salli intiimialueille koskettelua tai läiskimistä. Ohjaamme myös käyttämään leikeissä voimaa sopivasti sekä puhumaan kaikkia kehoja kunnioittaen. Esimerkiksi hippa -leikissä harjoitellaan mihin kaveria voi koskettaa ja kuinka kovaa ja pelatessa ei puhuta kuinka vaikkapa "noin iso lapsi ei varmaan jaksa juosta".

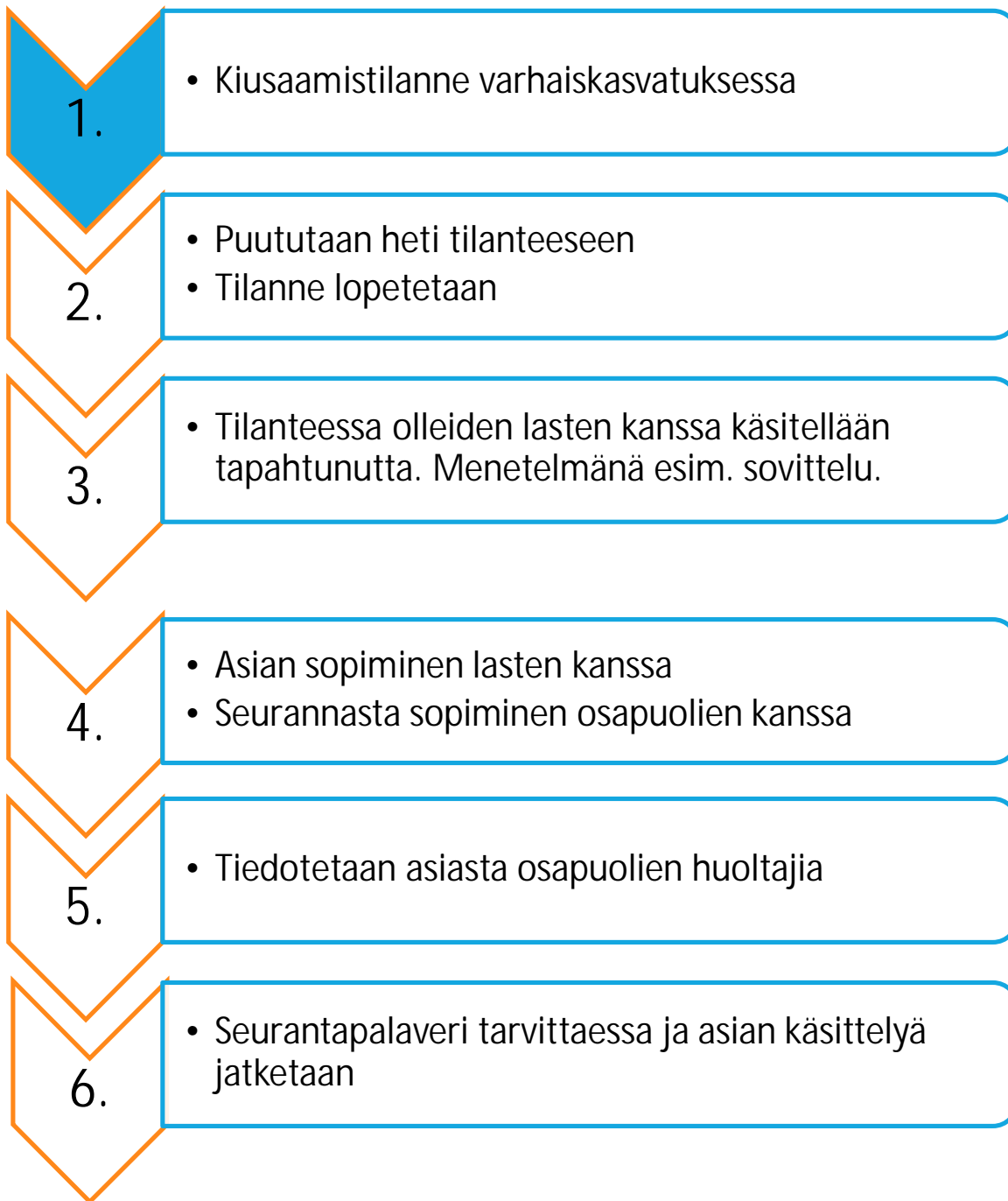
Mikäli häirintää ilmenee, toimimme samalla tavalla kuin väkivalta tai kiusaamistilanteissa. Otamme tilanteessa huomioon häirinnän ominaispiirteet ja selvittämisvaiheessa tarkennamme osallisille juuri häirintään liittyvää tietoa sekä oikeita menettelytapoja.

6. Yhteistyö erityisopettajan, koulukuraattorin ja muiden tahojen kanssa
Teemme yhteistyötä tarvittaessa kaikkien yllä mainittujen tahojen kanssa konsultoiden tai ryhmään kutsuen. Erityisesti varhaiskasvatuksen erityisopettajaa konsultoimme lapsiryhmän tilanteesta myös jo ennaltaehkäisevässä vaiheessa tarpeen mukaan.

7. Yhteistyö huoltajien kanssa
Huoltajille kerrotaan selkeästi, kattavasti ja rehellisesti ryhmän kiusaamisesta tai häirintätilanteista. Huoltajat otetaan mukaan keskusteluun ja lasten ohjaamiseen kohti sosiaalisesti suotavaa toimintaa. Yhteistyötä jatketaan niin kauan, että tilanne on saatu kestäväälle pohjalle. Huoltajat voivat tulla oman arvionsa ja tahtotilansa mukaisesti myös päiväkodille mukaan arkkemme tilanteisiin. Huoltajilta otamme vastaan ideoita myös ryhmähenkeä parantavista ideoista.

8. Suunnitelmaan perehdytys ja tiedottaminen (henkilöstö, lapset, huoltajat).
Päivitetään ja arvioidaan toimintakauden alussa ja tarvittaessa pm. _____

Perehdytys ja tiedottaminen toteutetaan:

Tiedotetaan henkilöstöä väkivallalta ja kiusaamiselta suojaamisen suunnitelmasta yhteisellä Signal kanavalla. Suunnitelma käydään läpi talon palaverissa ja jätetään luettavaksi myös kahvihuoneeseen. Vanhempainillassa ja tarpeen mukaan yksilöllisesti huoltajien kanssa tiedotetaan suunnitelmasta.

1. Varhaiskasvatuksessa panostetaan hyvään ilmapiiriin ja tuetaan lasten tunne- ja kaveritaitoja, ennaltaehkäistään kiusaamistilanteita.
2. Henkilöstö tunnistaa kiusaamisen eri muodot ja tilanteet. Niihin puututaan aktiivisesti.
3. Varhaiskasvatusyksiköissä käydään vuosittain läpi suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Menetelmiä ja toimintatapoja kehitetään.
4. Kiusaamistilanteisiin puututaan aina ja niistä tiedotetaan kaikkia asianosaisia.

Kiusaamista koskevat määräykset varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Henkilöstöllä on keskeinen rooli joka päivä lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Tunnesäätelyn kehittymistä tuetaan, ja lapsia opetetaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata tai syrjitä, tai aiheuteta vaaraa muille. Lasten vertaisuuhteiden kehittymistä tuetaan. Turvallisuus varmistetaan henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa lapsiryhmissä.

Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti.

Lasten osallisuutta edistetään monin eri tavoin. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista, ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin.

[Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen työ \(OPH\)](#)

VASU:

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaisuuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

ESIOPS:

Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaisuuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja

[Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi \(OKM\)](#)

Eri hallinnonalojen toimista koostuvan ohjelman taustalla ovat hallitusohjelman kirjaukset mm. syrjimättömyydestä sekä jokaisen lapsen ja nuoren oikeudesta koskemattomuuteen. Tavoitteena on, että kenenkään ei tarvitse kokea kiusaamista, häirintää, väkivaltaa tai sosiaalista syrjintää koulussa tai oppilaitoksissa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa toimenpideohjelmia.

[Kiusaamisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa \(MLL sivulta kopioitu\)](#)

Päiväkodeissa kiusaaminen on arkipäivää, mutta ilmiötä ei aina tunnusteta kiusaamiseksi. Kiusaamiseen ei ole kiinnitetty aina riittävästi huomioita tai siitä ei ole käytetty kiusaamisen käsitettä. Alle kouluikäisten lasten vuorovaikutustaidot ovat vasta kehityksessä, eivätkä lapset vielä ole omaksuneet kiusaajan tai kiusatun toimintatapoja. Pitkään jatkuessaan kiusaaminen voi johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäistään vaikuttamalla lapsiryhmän toimintaan, luomalla turvallinen ilmapiiri ryhmään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja.

Kiusaamisen ehkäisy perustuu aikuisen omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön sekä ymmärrykseen siitä, että aikuinen itse vaikuttaa ilmiön olemassaoloon. Aikuisen toiminta ja valinnat voivat ylläpitää kiusaamistilanteiden jatkumista ja mahdollistaa niiden syntyä. Aikuisen tehtävä on kantaa vastuu kiusaamistilanteista, niihin puuttumisesta sekä ennaltaehkäisystä.

Varhaiskasvatustyöskenttä ratkaisee itse, mitkä keinot ovat tehokkaita

Kiusaamisen ehkäisyä ja siihen puuttumista on vaikea ohjeistaa ulkopuolelta, sen sijaan päivähoitoyksikön on itse ratkaistava, millaiset keinot sillä hetkellä juuri nyt siellä olevien lasten kanssa olisivat tehokkaita. Kiusaamisen ehkäisy tulisikin nähdä osana arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu ja muotoutuu ryhmän ja lasten taitojen mukaan

[MLL_Mielenlukutaitoa_www.pdf](#)

Päiväkotirauha on lapsia ja vanhempia osallistava kiusaamisen vastainen toimintatapa, jota päiväkotitoiminta voi soveltaa omassa yksikössään tai ryhmässään omien tarpeiden mukaan. Päiväkotirauhan tavoitteena on vahvistaa lasten, vanhempien ja kasvattajien yhteistyötä ja osallisuutta hyvän kasvu ympäristön luomisessa. Ideana on antaa tilaa lasten omalle suunnittelulle ja tekemiselle sekä pohtia niin aikuisten kesken kuin yhdessä lasten kanssa, millaisista asioista muodostuu kaikille mukava ja turvallinen ryhmä.

Päiväkotirauhan suunnittelu voi auttaa tekemään näkyväksi päiväkodissa jo toteutettavia tuttuja, konkreettisia asioita, jotka edistävät turvallista, myönteistä ilmapiiriä ja osallisuutta. Päivä. Ideoita kysytään lapsilta ja osallistavia teemoja voi olla myös useita vuoden aikana. [Päiväkotirauha - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[PIKI-toimintamallin](#) avulla tunnustetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa erityisesti lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. [PIKI-toimintamalli \(pikitoimintamalli.fi\)](#) Ymmärrystä [huoltajille](#) ja kasvattajille: [Tunne lapsiryhmäsi](#)

[Folkhälsan](#): Inspiraatioksi tarkoitettu materiaali on suunnattu päiväkotien henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja muille kiusaamisen vastaisesta työstä kiinnostuneille. Materiaalin tavoitteena on tukea lapsen kaverisuhteita, ohjata ja opettaa lasta muodostamaan merkityksellisiä suhteita eri tavoin samanikäisiin lapsiin sekä vahvistaa positiivisia edellytyksiä lapsiryhmässä.

[MiniVerso varhaiskasvatukseen](#)

MiniVerso on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa.

[Pirkanmaan LAPE:n opas lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen ja toimintamalli kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseen.](#)

[Kiusaamisen ehkäisy on kirjattu varhaiskasvatuslakiin.](#) Lasta tulee lain mukaan suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.

– Varhaiskasvatuksessa opitaan toimimaan ryhmässä ja ottamaan toiset huomioon. On tärkeää, että päiväkodissa puututaan kiusaamisen ensimmäisiin merkkeihin. Päiväkodin tulee olla lapselle turvallinen ympäristö, jossa ketään ei kiusata eikä kukaan opi kiusaajaksi. Henkilöstöllä on yksiselitteinen velvollisuus ehkäistä häirintää ja kiusaamista sekä puuttua siihen.

Varhaiskasvatus on keskeinen toimintaympäristö, jossa lapsi ensimmäistä kertaa harjoittelee toimimista vertaisten kanssa ryhmässä. Tutkimuksissa kiusaaminen usein määritellään seuraavasti: "Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa ja/tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua." (Olweus, 1993; Salmivalli, 2010).

[Uutinen 26.1.2023](#)

[Opetushallituksen YouTube-soittolista](#) Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen.